

פתרון לתרגיל 4 בשיטות מחקר

שאלה 1

א. נראה שיש מספר בעיות בסדרת השאלות:

רלוונטיות – כל השאלות המופיעות רלוונטיות לנושא

חפיפה/היעדר חפיפה – שאלות 1 ו-2 סובלות מחפיפה רבה ביניהן, לצורך העניין – ניתן לראות גינות ציבוריות כמקום בילוי ולכן שאלה 2 מיותרת.

מיצוי – כאן קשה לשפוט באופן ברור עד כמה השאלון ממצה, ללא היכרות מספיקה עם המחקר בתחום, אבל נראה שהשאלון אינו ממצה לחלוטין. בכל זאת, נושאים שאולי היה ניתן לשקול להוסיף הם מה הסיכון (לדעת הנשאל) בנטילת סמים קלים (כפי שתואר). האם הדבר היה מפריע לו אצל בן/בת זוג. האם הוא חושב שהתקשורת מעודדת בעד או נגד שימוש בסמים קלים וכו'. כמו כן השאלון שם בכפיפה אחת את כל סוגי הסמים הקלים אם כי יתכן ואנשים יחזיקו בעמדות שונות לחלוטין לגבי כל אחד מהם ויתכן ויש מקום להפריד בין סיגריות, אלכוהול וסמים ממריצים בשאלות מסויימות.

ב. כל השאלות הן שאלות ישירות ולא שאלות השלכה שכן הן שואלות את הנחקר ישירות לגבי עצמו: עמדותיו ודפוסי ההתנהגות שלו. לאור העובדה שמדובר בנושא שעלול להיות רגיש הייתי ממליץ להוסיף שאלת השלכה לגבי השימוש בסמים קלים.

ג. כל השאלות הן שאלות סגורות. היתרונות ברורים – קל לענות (מה שגם משפר את הסיכוי למענה), הן מכוונות למידע רלוונטי בלבד והן קלות לניתוח. לדעתי השימוש במבנה סגור בשאלות הספציפיות כאן הוא שימוש נכון, שכן השאלות בוחנות בדרך כלל מימד אחד בכל שאלה (הסכמה – אי הסכמה, שימוש – אי שימוש) ולכך מתאים מבנה סגור מכל הנימוקים שהועלו. שאלות פתוחות מתאימות יותר לשלב מחקר הגישוש, בו יש עניין ללמוד מהוא כל הספקטרום של תשובות אפשריות. למשל האם בשאלה של מסכים-לא מסכים יש אנשים חסרי דעה לחלוטין, או כאלה שמתנגדים (שלילי יותר מלא מסכימים). וכמו כן ניתן היה לראות האם אנשים נוטים ליחס עמדות שונות לסוגי סמים קלים שונים, כך שנדרשת הפרדה ביניהם.

ד. לדעתי ללא התיאור המילולי אנשים עלולים לייחס משמעות משלהם למספר 3, היות והוא באמצע הסקאלה אנשים באופן אוטומטי יניחו שהוא מין תשובה ניטרלית וישתמשו בו בתור סוג של המנעות, או לא-לכאן ולא-לכאן. אבל ברגע שיש תיאור מילולי יהיה ברור שתשובה 3 בשאלה 1 משמעותה הסכמה כלשהיא. ולא המנעות למשל.

שאלה 2

- א. מדובר **בתשובות מוחלטות** – הנבדק נשאל בנפרד לגבי כל רגש מול סקאלה מוחלטת של "כלל לא" עד "במידה רבה"
- ב. לו היינו רוצים **תשובות יחסיות** – היה צורך לשאול "מבין הרגשות המופיעים מטה, **דרג** אותם מהרגש אותו אתה חש בתדירות הנמוכה ביותר ועד לרגש אותו אתה חש בתדירות הגבוהה ביותר (כלפי אנשים במצוקה)". למעשה התשובות האפשריות מתאימות גם לתשובות מוחלטות וגם לתשובות יחסיות (למרות שניתן לנסח אותן בצורה טיפה יותר מדוייקת) עיקר ההבדל הוא באופן בו נשאלת השאלה.
- ג. החסרון של תשובות יחסיות הוא שכאשר יש ריבוי של תכונות בשאלה אותן יש לדרג (כמו בדוגמה בתרגיל) נהיה קשה לדרג את התכונות זו ביחס לזו כי קשה לזכור את כולן ו"לסדר" את כולן לאורך אותו ציר – מה שקל לעשות כשיש שתיים או שלוש תכונות. מבחינה מחשבתית העונה נדרש לבצע תהליך מיון של 6 פריטים, מספר שהוא על גבול יכולת הזיכרון לטווח קצר.

שאלה 3

- א. כללי: השאלות דנות באושר שהיא תכונה אמורפית מאוד
1. הפתיחה "רוב האנשים..." מציגה צד אחד כנורמטיבי ויוצרת הטיה בתשובות בשל רצייה חברתית בנוסף - יש חוסר איזון בבחירת הסולם. אם נניח שתשובה 2 היא "מסכים במידה מועטה" הרי שיש לנו 4 תשובות חיוביות מול אחת שלילית. מה שמטה את העונה לכיוון של תשובות חיוביות. בניגוד ל"סבירות" בשאלה הבאה – הסכמה על ציר דו קוטבי בין "התנגדות" ל"הסכמה" עם ניטרליות באמצע, לעומת סבירות שנעה בין "סבירות אפס" ל"וודאות מוחלטת"
  2. "בזמן הקרוב" זהו ניסוח מעורפל. האם מדובר על היום, השבוע או השנה. והאם מדובר על "תרגיש מאושר" באופן חד פעמי או "תרגיש מאושר" באופן מתמשך.

3. בעיה של שלילה כפולה – "כלל לא" משמעותו "כלל לא – לא חושב שאושר הוא שמחת חיים" או במילים אחרות: "חושב שאושר הוא כן שמחת חיים". השאלה הזו מתאימה בעיקר לפרק הלוגיקה בשאלון הפסיכומטרי.

ב. בהמשך לטענתי שניסוח ה"זמן הקרוב" מעורפל. אני מאמין שדווקא כאן שאלה פתוחה היא יתרון שכן הנבדק עשוי לבאר בגוף התשובה לגבי הזמנים אליהם הוא מתייחס, למשל "אני בטוח ארגיש טוב ברגע שאצא מכאן".

יש לציין שעדיין מדובר בשאלה מעורפלת וכללית מדי שמתאימה לראיון פנים אל פנים חצי-פתוח (בוא ניתן לשאול שאלות המשך ולחדד תשובות) ולא לשאלון בכתב במחקר כמותי.